

Duizendblad

IVN Den Haag en omstreken

Nr. 6, januari 2023

We wensen je
een groen
en gelukkig
2023!

ivn natuur
educatie

Nieuwjaarsreceptie

AUTEUR: ANNEMARIE VAN DER REST

Alle leden en donateurs zijn van harte uitgenodigd op de Nieuwjaarsreceptie op **zondag 22 januari 15:00 uur**.

Paviljoen Te Werve
Huys de Wervelaan 110
2283 TM Rijswijk

We starten om 15:00 uur met een inspiratiewandeling, die ongeveer een uur zal duren. Daarna volgt de receptie met borrel.

Foto voorkant: Marcel van Rooijen
Foto's achterkant: Caroline Piek Photography

Duizendblad

IVN Den Haag en omstreken

IVN Natuureducatie

IVN Natuureducatie is een landelijke organisatie waarvan de leden zich inzetten voor activiteiten die erop gericht zijn een ieders inzicht met betrekking tot de Natuur en Milieu te verruimen.

Inlichtingen: Rob Meyer,
06 20 56 81 14, info@ivndenhaag.nl
Ledenadministratie: Roy van Hutten,
06 22 70 73 65, ledenadministratie@ivndenhaag.nl
Webmaster: Marjanne Dominicus,
06 34 47 70 44, webmaster@ivndenhaag.nl
Voorzitter: Chrit van Ewijk,
06 15 12 82 95, voorzitter@ivndenhaag.nl

Welkom nieuwe leden!

J. van den Barselaar, F. Boldewijn, J. de Braal-Schouten, E.
Brouwer, P. van de Graaf,
B. Hendriksen, N. Jansen, I. Melchers, B. Rosenbrand, M.
Slotema, L. Zoet

Inhoud

- 2 Nieuwjaarsreceptie
- 3 Inhoud en colofon
- 4 Ed de Meijer
- 5 Uit de school geklapt ...
- 6 Boek Rob Bijlsma
- 8 Publieksexcursies
- 9 Gi-Ga-Groen voorleesactie
- 10 Inktvlekkenzwam
- 11 Contributie
Giuseppe Penone
- 12 Muizen
- 13 Groene eilandjes
- 14 Tuimelkruid
- 15 Vrienden van Den Haag

Colofon

Redactie: Marjo Hess, Marijke Schutte, Peter Venema, Viola Sütö en Wim Voortman
Eindredactie: Lisette van Pelt
Opmaak: Marjanne Dominicus
Drukker: Editoo B.V. Arnhem

Duizendblad is een van IVN Den Haag en omstreken. Het blad verschijnt 4 keer per jaar.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd zonder uitdrukkelijke toestemming van de redactie.

Ed de Meijer: niet voor niets een erelidmaatschap

AUTEUR: MARJO HESS

Op zijn 18e, in 1964, werd hij natuurwacht en daarmee in feite ook lid van IVN. Nu hij 76 jaar oud is, bliken we terug op een nog steeds voortdurend intensief en actief lidmaatschap. Dat leidde onlangs ertoe hem een erelidmaatschap te verlenen.

Foto: Ed de Meijer

Terug in de tijd

Ed de Meijer is al op zijn 12e actief in de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Later blijkt Jan Nijkamp, de directeur van de school- en kindertuinen in Den Haag, de grote inspirator voor Ed en anderen. Ed is gestart als natuurwacht, vooral actief in Meijndel. De bedoeling is overtredingen te signaleren en mensen daarop aan te spreken. “Het was een andere tijd dan nu, je kon in gesprek zonder dat het leidde tot agressiviteit”, vertelt hij nu. Tegelijkertijd zou de waarde van de natuur naar voren worden gebracht, en zo ontstaat de educatieve functie die later leidt tot de natuurgidsencursus.

Natuurgidsenopleiding

Ed is zeer actief in IVN: hij leidt excursies na zelf de gidsenopleiding te hebben afgerond. Toen al was landschapsbeheer voor hem hét thema. Anders dan nu staat IVN dan met een stand bij velerlei evenementen. “Zo herinner ik me een vogeltentoonstelling met vooral parkieten waar we stonden”. Maar ook neemt hij deel aan de stand op de Kampeerbeurs in de Houtrusthallen, met een heus diorama. Alsof dat nog niet genoeg is, zit hij nog vele jaren in het bestuur. Met daarnaast nog weer ook een tijdlang als afgevaardigde naar het landelijk bestuur.

Boer en Natuur Zuid-Holland

Ed heeft een technische achtergrond en is vele jaren in overheidsdienst geweest in verschillende functies rond waterbeheer. Ook als gepensioneerde is hij nog zeer actief, nu bijvoorbeeld als secretaris van Boer en Natuur Zuid-Holland. Daarin gaat de aandacht naar de combinatie van agrarisch landschap en natuur en hoe natuurinclusieve landbouw te realiseren. Bijvoorbeeld door ecologisch te baggeren: alleen het midden van de sloot, of slechts aan één kant zodat de dieren een uitwijkplaats houden. Kruidenrijke graslanden terugbrengen behoort er ook toe. “Het betekent natuurlijk minder opbrengst, helaas is de vergoeding te beperkt en zullen consumenten voor een product meer moeten betalen”, aldus Ed.

Begin met de jeugd

Alles past in elkaar, ook zijn laatste opmerkingen. “Indachtig Jan Nijkamp zeg ik: je moet met de jeugd beginnen. Vroeger waren schooltuinen heel normaal, aandacht voor natuur in het stedelijk gebied blijft nodig. Hoe mooi zou het zijn als dat met scholen meer aandacht zou krijgen, als het kan in samenwerking met IVN”.

Uit de school geklapt

AUTEUR: ANNEMARIE VAN DER REST

Elk kwartaal berichten we hier over de Natuurgidsencursus. Alhoewel we nog niet eens halverwege het tweede jaar zijn denken we toch al na over het laatste onderdeel van de cursus, de eindexcursies. We zijn begonnen met proef-draaien, middels de proefexcursies.

Verbinding met de natuur

Deze excursies zien er nu toch iets anders uit dan die uit de beginjaren van IVN. Toen was de excursie een stevige wandeling in een natuurgebied, waarbij de gids alle namen van plantjes en beestjes opsomde. Maar nu steeds meer mensen in de stad wonen en een wandeling in de natuur niet meer zo vanzelfsprekend is, vinden we dat een excursie de deelnemers met de natuur moet verbinden. Het paraat hebben van de namen van planten is niet meer zo belangrijk, het gaat er veel meer om de deelnemers een paar goede verhalen mee te geven, en ze uit te leggen waarom juist dat stukje groen een belangrijke rol speelt in hun leefomgeving.

Een voorbeeld

Toen een paar jaar geleden veel essen in het Haagse Bos werden gekapt, was er algemene publieke verontwaardiging. Als gids kan je dan uitleggen dat de essen een schimmelziekte hebben die takken verzwakt en dus zo een gevaar vormt voor wandelaars en fietsers. Doordat er na de oorlog veel essen waren geplant kon de ziekte zich nu makkelijk over het hele bos verspreiden. Met deze uitleg heb je als gids een mooi voorbeeld van het belang van biodiversiteit. Zo'n verhaal blijft beter hangen dan de tien of twaalf namen van plantjes die je ook genoemd hebt.

Proefexcursies

Voor de eindexcursies nodigen de cursisten hun eigen deelnemers uit, vaak zijn dat vrienden en familie, en daarnaast is er een officiële IVN gecommitteerde. Bij de proefexcursies die we nu houden wordt het publiek gevormd door de medecursisten en docenten. Zij moeten er op letten dat de toekomstige gidsen alles wat ze geleerd hebben goed kunnen toepassen. Aan het eind wordt opbouwend commentaar gegeven.

U snapt al wel dat deze proefexcursies, met zoveel kritische deelnemers, vaak veel lastiger en spannender zijn dan de uiteindelijke eindexcursies!

Foto: Mirjam Brakman

Verhalen over vijftig jaar veldwerk

AUTEUR: MARJO HESS

Rob Bijlsma begint al als kind met het gericht kijken in de natuur. Het 'echte werk' daarin komt op gang als hij lid wordt van de Christelijke Jeugdbond van Natuurvrienden. Inmiddels, 2200 uren kijken verder, schreef hij er een boek over: *De geur van het bos*. Het bevat in afzonderlijk te lezen hoofdstukken zijn weerslag van kijken en .. natuurlijk vastleggen.

Wat gebeurt er nu precies?

Voorop staat de vraag: wat gebeurt er nu precies. Zoals de vraag naar wanneer komen de bomen in blad en wat valt te registreren over de leg van het eerste ei? Een standvogel kan verschil in warmte nog ter plekke ervaren, maar hoe zit het met een trekvogel? In tijden van klimaatverandering wordt het een steeds belangrijker vraag, die, verrassend, soms positief wordt beantwoord. Zoals bij de bonte vliegenvanger die ondanks warmere lentes in aantal lijkt te zijn toegenomen. Maar ja, voegt hij er onmiddellijk aan toe, een wetenschappelijke benadering vraagt dit over een langere tijd te blijven bekijken.

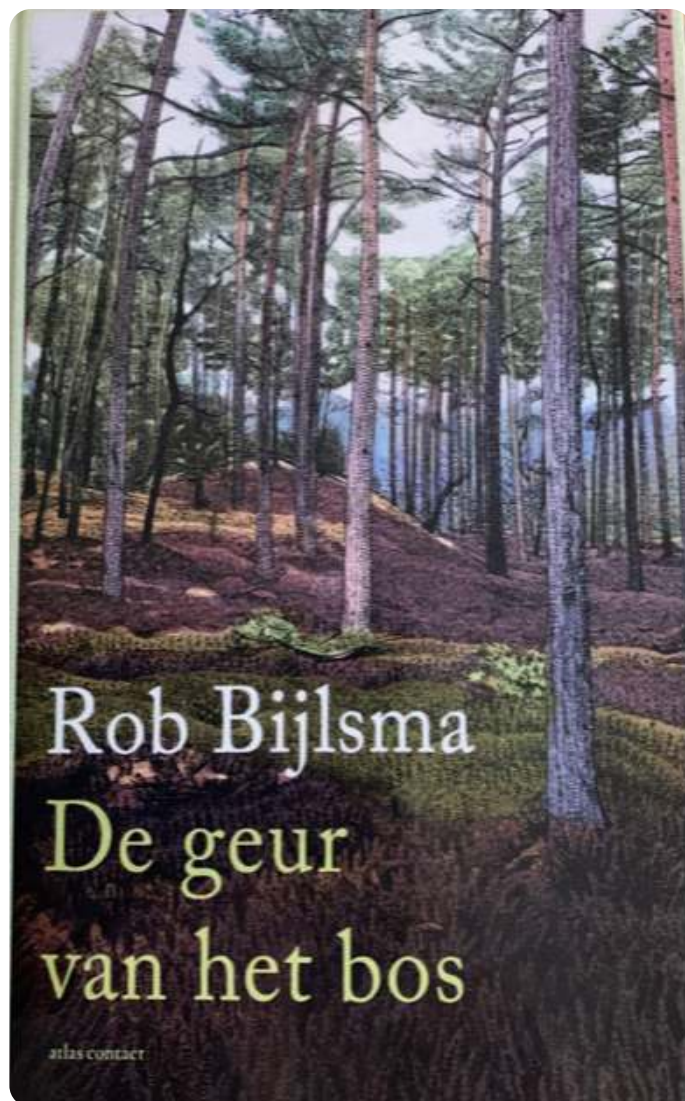
Sappelen in de winter

Ik kan een glimlach niet onderdrukken als ik het hoofdstuk 'Sappelen in de winter' lees. Bijlsma's verbazing over de menselijke soort is hierin wel duidelijk terug te vinden. We krijgen het als bijvoederaar te verduren: er is zelfs een naam voor verzonnen door een andere vogelaar: raam- of thuisvogelen... De feiten blijven en die benoemt hij met humor en zelfspot: mannetjes koolmezen profiteren meer dan de vrouwtjes door hun dominantie. Echter, in m/v is er in een ander opzicht geen verschil: beiden blijken 's winters niet zwaarder te zijn dan in de zomer.

Muizen

Ook in zijn belangstelling voor muizen is Bijlsma consequent in zijn visie op de menselijke soort: het jaar 2014 kende geen muizenplaag, het was een gezegend muizenjaar. Hij gunt de keten, ook ons dus, bij voortduring meer veldmuizen! Al zal er voor de wezels meer nodig zijn om hun aantal weer te laten groeien.

De verzameling hoofdstukken, die hier slechts beperkt aan bod komt, vormt echt een inkijk in het gehele bos. Al lezend kan niemand daarin de passie van Bijlsma voor dat geheel ontgaan.

Rob Bijlsma, *De geur van het bos*, 2022, Amsterdam
Atlas Contact

ISBN 978 90 450 4666 2

Laat staan!

AUTEUR EN FOTO'S: WIM VOORTMAN

Laat staan! zou de kortste samenvatting van dit stukje kunnen wezen. En wat dan wel? Stoepplantjes. Dat is de naam die de Leidse Hortus heeft bedacht voor de plantjes die spontaan verschijnen tussen straatstenen, in een boomspiegel of in het randje tussen de tuinmuur en de straat. Die naam is goed gekozen, want iedereen begrijpt meteen wat ermee bedoeld wordt, zonder de negatieve associatie die 'onkruid' op zou roepen.

Overleven

We lopen meestal achteloos aan ze voorbij, maar veel stoepplantjes zijn eigenlijk best bijzonder. Het zijn vóór alles extreme overlevers, want ze staan dikwijls op arme grond, trotseren kokende hitte en droogte in de zomer, vriezen niet kapot in de winter, worden soms ondergedompeld bij regen en tot slot overleven ze zelfs hondenpies en neergesmeten fietsen.

Waar moeten we dan aan denken? Natuurlijk aan gewone soorten als straatgras, paardenbloem, weegbree en duizendblad (!), maar ook aan ontsnapte tuinplanten als klokjes of de eendagsbloem.

Onderzoeksproject

Vanuit Leiden loopt er sinds 2019 een onderzoeksproject naar het voorkomen van stoepplantjes in Nederland; onderzoekster Nienke Beets wil er in 2025 op promoveren. Haar onderzoek is een zgn. burgerwetenschapsproject, waarbij iedereen zijn waarnemingen in kan sturen. Half september 2022 waren er al bijna 5000 waarnemingen gemeld van 513 soorten, waaronder 27 zeldzame en 13 zeer zeldzame. Zie ook de website www.stoepplantjes.nl, of voor vragen stoepplantjes@hortusleiden.nl.

Publiciteit

De Hortus heeft er voor de liefhebbers ook over gepubliceerd: de Zakgids stoepplantjes en de Minigids stoepplantjes (een uitvouwbare zoekkaart), beide uitgege-

ven door de KNNV. En denk ook aan het boekje Stoepplantjes, bedoeld voor IVN-gidsen, van onze eigen Ton Lommers. De publiciteit heeft geholpen: op 10 november is er door de Leidse raad een motie aangenomen die de gemeente verzoekt om meer stoepplantjes te laten staan en de inwoners er ook actief over te informeren. En mogelijk komt er zelfs € 250.000 vrij voor onderzoek naar het profijt van stoepplantjes. Nu de andere gemeenten nog!

Verrijking

Probeer daarom die opruimimpuls te beheersen, want stoepplantjes verrijken onze leefomgeving. Ze verdampen water en geven schaduw, waardoor de straat minder heet wordt, en ze dragen bij aan de biodiversiteit. Niet alleen door hun eigen aanwezigheid, maar ze leveren ook voedsel op voor insecten, die op hun beurt weer nuttig voor vogels kunnen zijn. Allemaal beter dan kale stenen. Moeten ze dan overal blijven staan? Natuurlijk niet. Waar ze gevaar voor het verkeer opleveren of serieuze hinder in een doorgang, moeten ze gewoon verdwijnen. Maar als die 'hinder' er vooral op neerkomt dat zeurderige types vinden dat 'al dat onkruid' geen gezicht is, laat ze dan staan.

Publieksexcursies

Let op:

Bij sommige publieksexcursies is aanmelden verplicht. De meest actuele informatie is te vinden op de website. De aanmeldadressen vind je per wandeling op www.ivndenhaag.nl

De wandelingen duren 1,5 à 2 uur en zijn gratis.

Vragen over publieksexcursies: Rob Meyer,
info@ivndenhaag.nl of bel 06-2056 8114

Wandelingen op aanvraag: Monique Plugge,
wandelingen@ivndenhaag.nl

Wo 11-1 14.00 De Horsten

Doorstapwandeling met oog voor natuur. Hoofdingang Papeweg, Wassenaar

Za 14-1 14.00 Berkheide

Hoe gaan planten en dieren om stuivend zand? We wandelen door een door Staatsbosbeheer afgeplagd duingebied. Fletcher Boutique Hotel Duinoord Wassenaarseslag 26 Wassenaar

Zo 29-1 10.00 Westduinpark

Winter wandeling in het duingebied. We besteden aandacht aan de rol van de wind in de winter in het duingebied. Eind Savorninlohmanlaan/hoek Laan van Poot, Den Haag

Zo 29-1 14.00 Vlietland

Wintervogels. Parkeerplaats Kniplaan hoek Meeslouwerpolderpad Stompwijk

Zo 29-1 14.00 Begraafplaats Oud Eik en Duinen

Monumentale Bomen en Historische Graven. Laan van Eik en Duinen 40, Den Haag

Za 4-2 10.00 Scheveningen-haven zeereep

Wij bezoeken het getijdegebied bij laag water om te bekijken wat er bij hoog water onder water leeft. Verzamelpunt: parkeerterrein helemaal aan het einde van de Houtrustweg, vlakbij bij het zuidelijke havenhoofd van Scheveningen Haven, Den Haag

Wo 15-2 14.00 Park Schakenbosch

Vroege bloeiers. Kinderen welkom. Hoofdingang GGZ Haagstreek, Veursestraatweg 185, Leidschendam. Verzamelen op het terras voormalige kapel Schakenbosch. Bereikbaar met bus 45 en 46

Vr 17-2 10.30 De Horsten

Doorstapwandeling met oog voor natuur. Hoofdingang Papeweg, Wassenaar

Vr 17-2 13.30 Sorghvliet

Geneeskrachtige en eetbare natuur. Scheveningseweg 24, Den Haag

Zo 19 februari 10:30 Ontdekkingstocht rond het Kunstmuseum

Op zoek naar fossielen en bijzondere bomen. Startpunt Stadhouderslaan/Cornelis de Wittlaan, Den Haag

Wo 1-3 14.00 Clingendael

Knoppen en andere kenmerken van bomen en struiken in de winter. Van Alkemadeaan, bruggetje tegenover de Van Montfoortlaan, Den Haag

Let op: We starten dit keer de excursie op de Van Alkemadeaan!

Za 4-3 13.00 Westduinpark

Wandeling door verschillende duinzones over niet verharde paden De Savorninlohmanlaan, hoek Laan van Poot, Den Haag

Wo 15-3 10.00 Park Schakenbosch

Vogels. Kinderen welkom. Neem je verrekijker mee. Ingang GGZ Haagstreek, Veursestraatweg 185, Leidschendam. Verzamelen op het terras van de voormalige kapel Schakenbosch
Bereikbaar met bus 45 en 46

Vr 17-3 10.30 De Horsten

Bijna lente... de tjiptjaf is weer terug! Zuidingang Horst-en Voordelaan, Wassenaar. Parkeren net na het tunneltje

Zo 19-3 14.00 Ter Heijde Zandmotor

Hoe werkt de zandmotor en waarom ligt hij precies daar? Wat groeit en bloeit er allemaal op. Strandpaviljoen Flamen-go's Zuiderstrand 21 Den Haag

Za 25-3 9.00 De Banken

Vogels en planten. Neem je verrekijker mee. Parkeerplaats einde van de Strandweg
's-Gravenzande

Zo 26-3 10.00 Ockenburgh

Ockenburgh en de Stenen Kamer. Een gebied met interessante geschiedenis en mooie verhalen!
Verzamelen bij de brug naar landgoed Ockenburgh aan de Monsterseweg, Den Haag

Zo 26-3 10.30 Te Werve

Parkeerterrein Paviljoen Te Werve, Huys de Wervelaan 110, 2283 TM Rijswijk

Gi-Ga-Groen voorleesactie

AUTEUR EN FOTO: ROB MEYER

Begin oktober werd er weer een Kinderboekenweek georganiseerd

Het motto van deze week was Gi-Ga-Groen. Alles over groen en natuur. De Dienst Milieueducatie van de gemeente Den Haag zocht een school uit en als voorlezer en als IVN-natuurgids werd er van je verwacht, dat je naast het voorlezen ook leuke, inspirerende en educatieve verhalen uit jouw groene ervaring zou gaan vertellen. De school die mij werd toegewezen was basisschool "Het Volle Leven" in Scheveningen. Een prachtig gelegen schoolgebouw, vlakbij het Westbroekpark. Ik heb groep 3 en groep 4 voor mijn rekening genomen. Leuke kleine kindertjes, die ademloos luisterden naar het verhaal uit "Dolfje Weerwolfje" van Paul van Loon. Had niet zo veel met groen te maken, maar de school mocht het boek bepalen waaruit voorgelezen werd.

Natuureducatie

Daarna het educatieve deel. Ik had bedacht om de kinderen te vertellen waarom insecten zo nuttig zijn en dat je echt niet bang hoeft te zijn van spinnen en duizendpoten. Vanzelf komen dan de verhalen los over alles wat met stekende en kruipende kriebelbeestjes heeft te maken. Wat mij wel opviel, was dat de kinderen al vrij veel wisten van de natuur in het algemeen. Een goed lesprogramma van de school of natuur- en milieubewuste ouders?

Ik vond het een geweldige ervaring. De kinderen hebben genoten en de school stelde het ook erg op prijs. In 2023 weer en dan met meer IVN'ers?

Inktvlekkenzwam

AUTEUR EN FOTO'S: VIOLA SÜTO

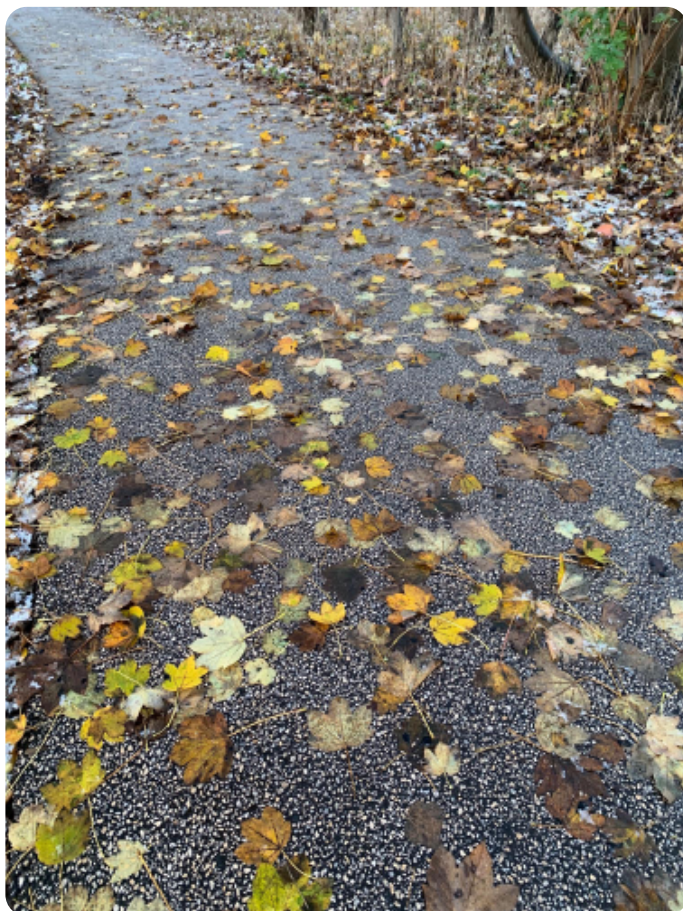
December 2022, op weg naar midwinter op de 21e, zijn veel bomen en struiken in de Haagse duinen nog behoorlijk in herfsttooi. Zie bijvoorbeeld de esdoorn (acer), die op diverse plaatsen in onder meer Westduinpark te bewonderen valt.

Zwarte vlekken

De esdoorns tonen nog volop goudgeel blad, voor een deel aan de boom zelf, voor een deel op de paden en grond rondom de esdoorn. Die goudgele, okerkleurige en bruine bladeren tonen vaak verrassend zwarte vlekken die van het blad af lijken te spatten. Ze worden veroorzaakt door de inktvlekkenzwam. De vlek doet denken aan een zwarte inktvlek, zoals deze uit een vulpen kon lekken. Eigenlijk is de inktvlekkenzwam een schimmelziekte (*Rhytisma acerinum*). De schimmel overwintert op het esdoornblad om in het voorjaar weer actief te worden. Via huidmondjes besmetten de kleverige sporen het gezonde blad van de esdoorn. Is dat erg? Niet voor de boom, deze ondervindt er geen schade van. Sommige mensen vinden de vlekken niet mooi, persoonlijk vind ik ze juist wel iets spannends hebben.

Ruiters opgelet!

De boom zelf, althans de gewone esdoorn (*acer pseudoplatanus*), is wel gevaarlijk, in elk geval voor paarden. Dit omdat de scheuten, zaden en de bladeren van de boom veel hypoglycine A bevatten, een gif dat aanleiding geeft tot de zeer ernstige spieraandoening atypische myopathie. Om het zekere voor het onzekere te nemen kunnen ruiters paden die vol liggen met esdoornblad in herfst en winter beter vermijden. Alle anderen kunnen rustig genieten van al het moois dat de esdoorns en de rest van de duinen ook dit seizoen te bieden hebben.

Contributie 2023

AUTEUR: ANNEMARIE VAN DER REST

Tijdens de ledenvergadering van 13 november 2021 is besloten om de contributie te verhogen volgens de landelijke richtlijnen van IVN. Per 1 januari 2023 wordt de contributie als volgt: Leden betalen € 25, huisgenootleden € 10 en donateurs € 18.

Voor de leden die zich via IVN-landelijk hebben aangemeld verloopt de betaling via een automatische incasso. Hierbij gaat het dan vaak om leden die nog niet zo lang lid zijn. De leden die al wat langer lid zijn, en de donateurs, ontvangen geen automatische incasso. Zij krijgen begin januari een e-mail van de penningmeester met het verzoek het lidmaatschapsgeld over te maken.

Duizendblad is er voor leden en wordt gemaakt door leden. Wij vullen het graag met artikelen, verslagjes, anekdotes, illustraties en foto's van Haagse IVN'ers.

Heb je iets leuks te vertellen of te laten zien, stuur je bijdrage dan naar redactie@ivndenhaag.nl. Ook als je niet zo'n goede schrijver bent is je bijdrage welkom. In dat geval redigeert de redactie je tekst zonder de eigenheid eruit te halen. Wij proberen alles te plaatsen mits het niet te lang is (maximaal 300 woorden, minimaal 40), en voor de deadline binnen is!

Deadline voor het volgende nummer: **8 maart 2023**.

Giuseppe Penone

AUTEUR: PETER VENEMA

'Ik voel het bos ademen, en hoor de trage, gestage groei van het hout. Ik stem mijn ademhaling af op die van de groene wereld om mij heen, ik voel de beweging van de boom onder mijn hand die ik op de stam heb gelegd.'

Nog tot eind januari 2023 kunnen we bij Museum Voorlinden in Wassenaar terecht voor een tentoonstelling met werk van de Italiaanse kunstenaar Giuseppe Penone. Deze kunstenaar haalt de materialen uit de natuur: bomen, marmer en aardappelen. Je kunt de natuur ruiken in de zalen en met je voeten sporen van leven voelen.

Giuseppe Penone

Museum Voorlinden – Wassenaar – tot en met 29 januari 2023

Foto: museum Voorlinden

Muizen

AUTEUR: MARIJKE SCHUTTE

Zoals iedereen weet, zijn muizen knaagdieren die wij (on-)gewild overal tegen kunnen komen. In Nederland leven 17 veel voorkomende soorten muizen, die kunnen worden onderverdeeld in drie hoofdgroepen: ware muizen, woelmuizen en slaapmuizen.

Huismuis

Om onderscheid te kunnen maken heb ik geprobeerd in het kort de verschillen van veelvoorkomende muizensoorten uit te leggen met als uitgangspunt de huismuis (zie afbeelding). Bij muizen denken we niet vaak aan ratten, maar die vallen in de groep ware muizen, te herkennen aan de typische rattenstaart, en groter dan de huismuis.

Huismuis

Dwergmuis

De dwergmuis heeft een heel ander leefgebied dan de huismuis, namelijk in de stengels van het riet of graan waar ze hun nesten hebben en voedsel vandaan halen. Verder is de dwergmuis kleiner dan de huismuis.

Dwergmuis

Bosmuis

De (grote) bosmuis heeft een uiterlijk dat sterk lijkt op de huismuis, maar is over het algemeen wat geelbruiner van kleur. In huis is het verschil te merken aan de geur, de huismuis laat een muffe urinelucht achter, de bosmuis niet. Als een muis het voedsel bedekt met steentjes of iets anders, is het vaak een bosmuis.

Bosmuis

Veldmuis

Veldmuizen worden gekenmerkt door een lompere lichaamsbouw dan de huismuis, met een stompe snuit. Veldmuizen vallen onder de woelmuizen en komen voornamelijk voor op velden en akkers, zoals de naam al doet vermoeden. De loopsporen in velden kunnen verraden dat er veldmuizen leven.

Veldmuis

Spitsmuis

De spitsmuis is natuurlijk qua uiterlijk het best te onderscheiden van de huismuis door de spitse snuit. Daarnaast hebben ze relatief kleine oren en korte poten. Huismuizen eten, vooral binnenshuis, alles, de spitsmuizen zijn carnivoren en eten voornamelijk insecten, waarvan resten in de uitwerpselen te vinden zijn. Echter, de spitsmuis is officieel geen muis, maar binnen de knaagdieren in de groep insectenetters ingedeeld.

Huisspitsmuis

Mocht je meer willen weten over verschillende soorten muizen, kijk dan op de Soortzoeker Muizen van Naturalis in samenwerking met de Zoogdierenvereniging.

Bron afbeeldingen: Naturalis Soortzoeker muizen van Nederland, foto door Paul van Hoof

Bronnen:

https://determineren.nederlandsesoorten.nl/linnaeus_ng/app/views/matrixkey/index.php?epi=131

<https://www.zoogdierveniging.nl/zoogdiersoorten?filterterm=204>

<https://pestor.nl/kennisbank/veldmuizen-bestrijden/>

Commentaar?

Vind jij iets van dit ledenblad? Ben je het oneens met een artikel of heb je juist iets heel nuttigs geleerd, of geniet je gewoon van de mooie foto's? Laat het ons weten, dan maken we een nieuwe rubriek met reacties van lezers.

Groene eilandjes

AUTEUR: LISETTE VAN PELT

Raar die groene vlekken op gevallen blad! Sommige herfstblaadjes willen maar niet bruin worden, lijkt het wel. Een stuk is nog helder groen, de rest is gewoon herfstig bruin. Dat zoeken we op!

Hier en daar zie ik ze liggen, vooral esdoornbladeren hebben keurig afgepaste knalgroene oases, de rest van het blad is gestopt met de fotosynthese. Die groene oases kennelijk nog niet.

Foto: Lisette van Pelt

Symbiotische relatie

Bij nader onderzoek blijkt er een larve van een mineermot in het blad te wonen, dus je zou denken dat de larve iets afscheidt waardoor zijn huisje groen blijft. Maar in een steriel laboratorium kon de larve helemaal niks, het blad werd gewoon bruin. In het wild krijgt de larf bacteriën mee die een symbiotische relatie met hun gastheer hebben. Zij beïnvloeden de productie van cytokinine, een hormoon dat celgroei bevordert, zodat de larf tot ver in november kan dooreten en intussen de bacteriën van voedsel voorziet. Daarna kan ons larfje verpoppen en rustig het voorjaar afwachten. Ingewikkeld maar nu weet ik hoe het zit met die groene eilandjes!

Tuimelkruid in Haagse duinen

AUTEUR EN FOTO'S: CHRIT VAN EWIJK

Vier jaar geleden in de nazomer zag ik stekend loogkruid rollen over het fietspad naast de Zandmotor.

Standplaats

Stekend loogkruid behoort tot de vloedmerkplantengemeenschap en vanaf de laagwaterlijn gerekend is dat de eerste begroeiing die je op het strand tegenkomt. Op die standplaats heeft het loogkruid de beschikking over veel wind, een uitgebreid vlak strand en schuin oplopende duinen.

Loogkruid buit deze mogelijkheden uit door zich in de nazomer te verhouten tot een bal, zijn zaad goed vast te zetten, en zich van de wortel los te maken. De wind doet de rest en brengt het zaad, hopelijk, naar een geschikte locatie.

Verspreiding

Planten die hun zaad zo verspreiden worden tuimelkruiden of stepperollers genoemd. Iedereen kent de tumbleweeds die in cowboyfilms over de prairie rollen. Tot mijn grote verbazing zag ik de blauwe zeedistel zich op dezelfde manier door de duinen verplaatsen.

Je ziet ze in de nazomer de strandafslagen op rollen. Als je er eentje oppakt dan valt op dat de afgesnoerde stengel precies even lang is als de zijtakken. Stengel en zijtakken spannen dan een regelmatig 3-dimensionaal veelvlak op dat bij benadering een bal is. De bladeren blijven ook zitten om zoveel mogelijk wind te vangen. En last but not least: je ziet alle zaden goed vast zitten.

Helpende handen

Als je het één keer gezien hebt dan zie je in de nazomer overal tuimelkruiden in de duinen. Meestal tegen een obstakel, zoals een omheining voor schapen. Ik stap dan van mijn fiets en zet zo'n tuimelaar over het hek. Die omheining is onnatuurlijk, mijn overzethandeling is ook onnatuurlijk, maar de combinatie van beiden is natuurneutraal.

Vrienden van Den Haag

AUTEUR: ANDRÉ SMIT

Op de laatste ALV gaf Elsbeth van Hijlckama Vlieg een toelichting over de historie en huidige activiteiten van de vereniging Vrienden van Den Haag. We werken samen in het Stedelijk Groen Overleg en het Groenplatform.

Behoud kwaliteit stad

De vereniging zet zich in om de leefbaarheid van Den Haag te bevorderen met behoud van zijn karakteristieke waarden. De oprichting vond plaats in 1973 toen er plannen waren om het Kurhaus te slopen. In die periode zijn er diverse karakteristieke Haagse gebouwen afgebroken en vervangen en sindsdien is men actief om de vele kwaliteiten van de stad te behouden in combinatie met de gehele leefomgeving: behoud het goede!

Dit wordt aangepakt door te streven naar een efficiënt ruimtegebruik, de menselijke maat en door klimaatinclusief te bouwen. Natuurlijk rekening houdend met de natuur en ecologische waarden, en bij voorkeur inclusief gemengde wijken. De aansturing hiervan vindt plaats door een sterke overheid met een sterk beleid en participatie van alle betrokken partijen.

De Vrienden werken met allemaal vrijwilligers die actief zijn in diverse werkgroepen. Ze pikken signalen op uit de samenleving en proberen door discussie en debat te komen tot gezamenlijke opvattingen.

Samenwerking

Zij werken samen met diverse Haagse organisatie waaronder IVN Den Haag en adviseren de gemeente. Voorbeelden zijn de plannen voor extreme hoogbouw in de Dreven, de renovatie van het Binnenhof, stedelijke vernieuwing in Zuidwest en de renovatie van het Zuiderpark. Veel meer informatie is te vinden op de website Vriendenvandenhaag.nl. Op onze ALV werd ook ook geopperd om iets samen te gaan doen en er wordt onderzocht of gemeenschappelijke excursies een mogelijkheid zijn. Kijk eens op hun website of word lid. De presentatie van Elsbeth is op verzoek verkrijgbaar.

Schorsvlieg

AUTEUR: LISETTE VAN PELT

De schorsvlieg (*Mesembrina meridiana*) is een vliegensoort uit de familie van de echte vliegen (*Muscidae*).

Deze prachtige vlieg komt algemeen voor in Nederland en België. De vlieg is tussen eind april en eind oktober, met name in rundveehouderijgebieden, vaak zonnend op bomen of op de grond aan te treffen, vooral op zandgronden, bij bosranden. Ik kwam hem tegen op bloeiende klimop. Het vrouwtje legt haar eitjes in paarden- en koeienmest, meestal een enkel eitje per hoop. De larven die uit de eitjes komen eten geen mest, maar leven van de larven van andere insecten, zoals die van andere vliegensoorten die zich in de mest bevinden. Ze gaan hun gang maar!

Foto: Lisette van Pelt

